

Motion till riksdagen 2022/23:2087

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

Ett permanent statligt lyft för personal i hälso- och sjukvård, vård och omsorg

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om permanent statlig satsning för stärkt arbetsmiljö och stärkta arbetsförhållanden för hälso- och sjukvårdspersonal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt återhämtningsbonus och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett koncept motsvarande rektorsutbildning för chefer i hälso- och sjukvården och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för arbetsrelaterad ohälsa med hälso- och sjukvård som första fokusområde och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra arbetsmiljölagstiftningen så att Arbetsmiljöverket ska kunna utdöma vite för brister i organisatorisk och social arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Personalens arbetsförhållanden och arbetsmiljö är den allra viktigaste grundpelaren i såväl hälso- och sjukvården som vården och omsorgen och de brister som vi i dag ser är en av de viktigaste utmaningar vi har.

Samhället ska vara hållbart för både människor och miljö. Jämställdhet och jämlika förutsättningar är en del av detta. Hälso- och sjukvården, liksom vården och omsorgen – i dag i stor utsträckning kvinnodominerade yrken – är navet i samhället. De måste ha bra förutsättningar för att fungera både till innehåll och för de som arbetar där. Det hänger ihop.

Problematiken handlar i nuläget i stora delar av landet om personalens arbetssituation. Trycket har varit hårt sedan länge, uppskjuten vård efter pandemin är ett skäl, men även tidigare har arbetssituationen varit slimmad. Arbetsmiljön och arbetsförhållandena är därför på många håll tuffa med mycket stress. Det gäller såväl fysisk som etisk stress och det finns personal som säger nej till höga belopp för att kunna behålla sin semester som tänkt. En del säger upp sig för att de är oroliga att kallas in. Fler kollegor behövs, och ett lugnare tempo. Attraktiviteten i yrket behöver öka för att fler ska vilja söka sig till yrket och färre sluta. Bättre arbetsvillkor bidrar också till att en del som arbetar deltid i dagsläget kan gå upp i tid. Fler kan orka jobba högre upp i åren. Det i sig kan också förbättra situationen och öka attraktiviteten.

En statligt finansierad permanent satsning behövs

Det räcker inte med tillfälliga satsningar eller morötter av olika slag. Regeringen har till exempel föreslagit en konstruktion med bonus kopplat till hur många vårdplatser som inrättas. Det här ser vi som ett feltänkande som leder bort från det verkliga problemet som är personalens arbetsmiljö, arbetsvillkor och löner. Vården står inför stora utmaningar. Det behövs fler kollegor i både hälso- och sjukvården och den kommunala vården och omsorgen för att skapa en bra arbetsmiljö för personal, ett lugnare tempo och ökad attraktivitet för yrket.

Miljöpartiet vill därför införa en helt ny kompletterande struktur där staten tar ett förstärkt ansvar genom ett permanentat stöd på hög nivå. Det ser vi som nödvändigt eftersom varje höjning av kommunal- och regionskatten drabbar de med lägst inkomster hårdast. Att staten skulle ta över hälso- och sjukvården helt vilket regeringen avser att utreda anser vi är ett helt felaktigt tänkande. Det finns viktiga vinster med det regionala perspektivet och mer anpassad vård utifrån regionala förutsättningar. Men det statliga ansvaret för denna grundläggande infrastruktur måste ändå ökas.

Miljöpartiet anser att staten bör göra en satsning som utökas med 10 miljarder per år de kommande fyra åren, för att från och med 2026 övergå till ett permanent statligt stöd som ska gå till landets regioner och kommuner och vikas för nyanställningar och möjliggöra högre löner. Avsikten är inte att störa den svenska modellen, men att ge kommuner och regioner förutsättningar till högre löner i förhandlingar. Detta vill vi ge regeringen tillkänna. Enligt våra beräkningar möjliggör detta 50 000 nyanställningar denna mandatperiod och möjliggör en löneökning på 1 000 kronor för en stor andel av alla som arbetar inom hälso- och sjukvård, vård och omsorg.

Förstärk återhämtningsbonusen

Sedan 2021 finns den så kallade återhämtningsbonusen, den satsning som Miljöpartiet drivit igenom och som är medel hos Socialstyrelsen som finns att söka för arbetsgrupper inom vården och äldreomsorgen som vill pröva att utveckla nya arbetssätt för förbättrad arbetsmiljö. Det kan inkludera arbetstidsmodeller. Syftet är att ta till vara personalgrupperns egna utvecklingsidéer och ge dem möjlighet att pröva dessa. Återhämtningsbonusen infördes sommaren 2021 med 300 miljoner kronor i medel och söktes då av 190 kommuner och 16 regioner. Från och med 2022 avsätts 1 miljard kronor årligen. Till detta har tillkommit 300 miljoner kronor för att minska eller ta bort delade turer, vilket är värdefullt. Miljöpartiet anser att regeringen bör fördubbla

återhämtningsbonusen till 2 miljarder och verka för att göra modellen mer känd och sprida kunskap om de projekt som bonusen hittills har använts till för inspiration. Återhämtningsbonusen med dess möjlighet till förändring inifrån ser vi som väldigt viktig.

Satsa på cheferna i vården

Chefskapet i såväl hälso- och sjukvård som vård och omsorg är väldigt viktigt. Det handlar om att chefer inte har för många under sig så att medarbetare kan få det stöd de behöver. Men det handlar också om kompetens i chefsrollen och vad som utmärker ett bra ledarskap i hälso- och sjukvården. Kunskap om att bedriva systematiskt arbetsmiljöarbete är en viktig del i detta.

Vårdförbundet driver tanken om att hälso- och sjukvården skulle behöva en likvärdig kvalitativ utbildning som i skolvärlden med rektorsutbildningen. Det tänkta konceptet är att läsa 30 poängs högskoleutbildning som ska vara möjlig att kombinera med arbetet på 20 procent av arbetstiden och att utbildningen ska finnas på flera högskolor.

Miljöpartiet anser att ett koncept motsvarande rektorsutbildning för chefer i hälso- och sjukvården behöver utvecklas enligt ovan och anser att regeringen bör se över frågan.

Nollvision för arbetsrelaterad ohälsa

Miljöpartiet vill se en nollvision för arbetsrelaterad ohälsa. Arbetslivet kan vara hälsofrämjande och ska så vara. Krafttag behöver tas för att mota de problem som i dag skapar ohälsa. Och vi anser att det finns starka skäl för att göra hälso- och sjukvård och vård och omsorg till ett första fokusområde.

Vårdförbundet har till exempel i en arbetsmiljörapport från i år pekat på att om arbetsmiljön var sundare så att alla orkade arbeta heltid skulle det motsvara hela 790 fler barnmorskor, 470 fler biomedicinska analytiker och 7 645 fler sjuksköterskor. Det stora antalet stressrelaterade sjukfall i hälso- och sjukvården måste också minska. Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag på hur en nollvision kan införas med hälso- och sjukvård som ett första fokusområde.

Skärp arbetsmiljölagstiftningen

Arbetsgivare har ansvar för arbetsmiljön. I dagsläget kan Arbetsmiljöverket utdöma vite om det finns fysiska brister i arbetsmiljön, men den möjligheten saknas för brister i organisatorisk och social arbetsmiljö. De här bristerna behöver åtgärdas. Medan Miljöpartiet ingick i regeringen tillsattes en utredning som bland annat skulle titta på denna problematik. Utredningen har nyligen presenterat sitt betänkande *Steg framåt, med arbetsmiljön i fokus* (SOU 2022:45) och föreslår en lösning på frågan. Utredningen är på remiss till i början av december. Miljöpartiet anser det angeläget att regeringen snarast därefter säkerställer att frågan får en lösning.

Marielle Lahti (MP)

Jan Riise (MP)

Nicklas Attefford (MP)